

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Opus pulcherrimu[m] de tribus vsitatis christianoru[m]
actibus: oratione videlicet: ieiunio [et] elemosyna**

Guntherus <Parisiensis>

Basilee, 1507

VD16 G 4140

Liber sext[us]: de diuersis specieb[u]s mali.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30791

Perennis autē ex eo quod est annus
videtur esse compositus: in quo notatur
temporalis quedam distinctio: quod di-
uine simplicitati convenire non
potest. Perpetuum autē id proprie
dici solet: quod usque ad finem tem-
poris perpetui atque subsistere va-
let: quod eo quidem quod vel nil patitur/
vel nullam sentit diuturnitatem
proorsus iudicatur indignum. Pa-
ret itaque deum inter omnia tempo-
ralia vocabula nil tam congrue quam
eternum nominari quibus nec hec nec
alia proorsus appellatio/ad illam
divine essentie dignitatem va-
leat aspirare. Has igitur eterni-
tatis causas illis vitalibus confe-
rentes/deum vitam eternam consu-
mum appellare: pro eo quod in se et
ex se ineffabili modo eternaliter vi-
uit: et nos ab ipso temporalē vitam ac-
cipimus et in ipso speramus eternam.
Hoc ergo est illud summum bo-
num quod vel solum vel eius causa quicquid
orando petitur petendum est: ex quo
alia omnia procedunt: et ad ipsum referuntur:
quod nisi precesserit alia non se-
quuntur/nisi subsequutum fuerit/aliam
inutiliter precesserunt. Constat igitur
omne bonum hominis ab eterna prede-
stinatioe quae deus est/sortiri cau-
sam originis: et eterne vite quam tri-
dem deum esse docuimus/beatitudi-
dine consummari. Videtur ergo totam
salutis nostre serie a deo causaliter
procedere: et in modum linee finaliter
ad ipsum recurrere: ut sit ipse bo-
norum omnium et fons et clausula:
quemadmodum in circulo perife-
ria principii ac finis totiusque am-

bitus: ab immobili centro su-
scipit rationem. Quapropter verum
est illud quod grecus ille philoso-
phus/parmenidem loquor: qui
sub rupe egyptia celestium rerum
secreta rimatus est/dixisse per-
hibetur:

De divina

essentia dictum est hoc: latine au-
tem sic exponitur. Rerum orbem mo-
bile rotat: dum se immobilem ip-
sa conservat.

Liber sextus: de diver-
sis speciebus mali.

Ad quoniam de diversis spe-
ciebus boni quantum neces-
sitas postulabat differ-
entia est: sequens arbitror/de ma-
lo quoque eius contrario/pro eo quod
omnibus modis fugiendum ac deprecandum
est: notificandi causa non
nulla subijcere. Bonum enim ad
hoc cognosci oportet ut appet-
tas: malum ut fugias. Balsamum
quod prope ad hoc cognoscitur/ ut pro-
fit: venenum/ne noceat. Malum
autem iam supra definitum est: cum
diximus malum esse mortem eternam/
vel quicquid ad illam impellit et ag-
gravat. Quod adeo verum est/ ut
nil aliud malum proprie dici possit
licet usus et alia quedam hoc cen-
seant vocabulo: ut penas corpo-
ris vel labores/adversa fortu-
ne: que etiam si mala patientibus
videantur: mala tamen non sunt: sed fre-
quentiam vite bona atque salubria.
Primum igitur malum hominis et quod
nisi precesserit/aliam vel non se-

De diuersis speciebus mali

quent vel minime nocent: illa est miseria que impedit anime etiam antequam sit/ex eo quod ab eterno diuino iudicio reprobata est et futura est una de reprobis: quoniam nulla maior esse potest calamitas. Hoc autem malum ad orationem de qua agimus non pertinet: et ideo nec orandum est nec deprecandum: quoniam orationis intentio in futurum extenditur: huius autem mali effectus ab eterno certissime peruisus atque prescius est. Est itaque primum hoc malum primo illi bono contrarium quod nos supra primum preparatoriu siue preordinatoriu nominauimus: quare et istud a simili per contrarium/iudicatoriu vel preordinatoriu nihil prohibet appellari. Utriusque autem ab his bonis vel malis que orationi subiecta sunt semotim est: quoniam ut et modo diximus oratio in posterum tendit: hec autem ab eterno certa atque consumpta sunt: alterum in preparatione gratie: alterum in pre cognitione miserie. Quapropter de his singulariter aliquid dicturi/paulo si placet altiori utamur exordio.

Capitulum secundum

Consideranti igitur mihi plurima que de deo humane deuotionis usus predicare solet/nescio an recte occurrerit/nil tam generale de ipso dici et ad omnia se habens: quemadmodum cum dicitur sciens/vel sapiens/vel intelligens/vel cognoscens/vel si quid aliud

est quod idem significandi sortitur officium. Hec enim omnia de deo non solum unam simplicis inuariabilis nature demonstrant essentiam: quippe que secundum substantiam de ipso accipiuntur: sed et quandam inter eum et hec temporalia notant relationem. Que quidem relatio in deo non est/ cui nihil potest accidere: accidens enim est omnis temporalis relatio: sed potius in rebus ipsis ex eo quod diuine scientie siue cognitioni subiecte sunt. Cum ergo dicitur/deus scire vel sciens/ ut unum pro omnibus sumat exemplum: principaliter quidem hoc uocabulo diuina significatur essentia. Secundario autem quedam temporalis ad ipsum notat relationem: ut talis sit sensus ac si dicatur: Deus est/ et eius scientie temporalia cuncta subiecta sunt. Cum enim nihil aliud sit deo scire quam esse/nec aliud esse quam deum esse: sic deo temporalia queque subiectuntur: ita et eius scientie subiecta esse necesse est. Et hec quidem eius scientia propter inuariabilem sui simplicitatem uno tantum uocabulo contenta esse posset ut tantum scientia diceretur: sed propter diuersos rerum subiectarum statum/ qui secundum tempora variantur/ diuersa solet nomina mutari. Cum enim sunt tria tempora quibus res tempore discurrunt: presens. scilicet preteritum et futurum: deus qui et tempora condidit/ et omnium noticiam habet: nec preteritorum immemor esse potest:

nec ignar^o p^resentiu: nec impro-
vidus futuroz: s; p^reterita q^d de
memoria tenet/ p^resentia cernit/
futura p^roscit. Dia tñ hec nō
sicut hō fm rerū ipsarū naturā
seu tempoꝝ varietatem dījudi-
cat: sed tanq^m de^o vno ac simpli-
ci modo eterne p^rog^rationis intue-
tur. Cū ergo añ rerū cōditionē
ōmnia adhuc futura essent/ pro-
eo q^d ipse oīa p^rosciuerat: eter-
na eius scientia gratia futuro-
rū etiā p^rosciētia poterat appella-
ri. Reb^z autē conditis/ iam am-
pli^o ad illas p^rosciētia dici non
potuit: scientia hō ne esset sicut
prius nequaq^m valuit accidere
Sed t^r in his q^d quotidie noua
incipiūt esse v^t accidūt: hoc idē
reperies/ vt añq^m vel sint v^t ac-
cidāt/ sub dei p^rosciētia tenean-
tur: cū autē esse ceperint v^t acci-
derint/ sub p^rosciētia q^d de^o esse de-
finant: sciētie hō subiecta imo-
biliter p^rseuerēt. Hui^o itaq^m eter-
ne sciētie q^d nō aliud q^m de^o est/
duo (vt ita dixerim) circa hōies
sunt effect^o: p^rdestinatio. s. ac re-
probatio: quoz alterū in bea-
titudine electoz: alterū in con-
demnatōe reproboz attendit.
Est autē p^rdestinatio/ eterne bea-
titudinis p^reparatio. Reproba-
tio hō est/ iuste damnatiōis cer-
ta p^rcognitio. Utrunq^m autē qm̄
ab eterno certū atq^m p^rfixū est/
ad orōnē q^d in futurū extendit
nō pōt p^rtinere. Nemo ei qd^d su-
pra q^m dixim^o id orat/ vt eū de^o
p^rdestinet/ aut p^rdestinauerit/

sicut nec aliquis vt de^o eum v^t
reprobet vel reprobauerit de p^r-
cat. Ex illo igit fonte diuine p^r-
destinatiōis que bonozū omni-
um principiū r causa est: nascū-
tur illa bona de quib^z paulo añ
tractauim^o: quoz adminiculo
ad obtinendā beatitudinē quā
illa p^rparat adiuuamur. Fit au-
tē hoc exemplo indulgētissimi
patris/ q^d dilecto filio cui regnū
preparat hereditatē/ etiā alia p^r-
bet adminicula/ q^mbus illam di-
gne valeat adipisci. Ex diuina
autē reprobatiōe causaliter ma-
la non p^rdeunt: ne deus malo-
rū q^m auctor inueniat: sed fm
illam que falli nō pōt/ ab hōie
sunt v^t fiunt: ne is que deus iu-
ste damnādū p^ruidit/ sine meri-
to suo puniat. Ex quib^z certissi-
me patet/ q^d de^o bona q^d de^o facit
r approbat r coronat: mala ve-
ro nec facit nec approbat: s; to-
lerat/ r improbat/ r punit. Q^m
bona diligit de^o/ testat p^rs. di-
cens: Iust^o dñs r iusticias di-
lexit/ equitatē vidit vultus ei^o.
Q^m mala odert: idem psalmi-
sta: Odisti omnes qui operan-
tur iniquitatē. Q^m illa remune-
ret: r ista punit/ docet aposto-
lus hoc modo: His quidem q^d
fm patientiā boni operis glori-
am r honorē r incorruptionē:
tribulatio autem r angustia in
omnē animā facientē malum.
Et de bonis quidem paulo añ
te dictum est: nūc de malis bre-
uiter disseramus/ vt appareat

qd sit in oratione deprecandū.

De malo. Cap. iij.

Mali autem iam an diffi-
nitiu⁹/ mortē eter-
nam vel qd ad il-
lam impellit et aggrauat. Om-
ne igitur malū hominis qd oran-
do deprecari cōuenit: aut ē mors
eterna: aut mortis eterne meri-
tū: aut meritoriu⁹: aut est malū
priuatoriu⁹: aut obduratoriu⁹.
Malū qd est mors eterna/ nil
aliud est q̄ eterne vite que de-
est priuatio: sicut nec mors cor-
poris nil aliud est q̄ vite corpora-
lis amissio. Malū qd est meri-
tum mortis eterne/ mal⁹ act⁹
est: siue interior/ vt mentis/ q̄
lis est actus odiendi v^l inuidē-
di: siue corporis/ q̄lis est act⁹
furandi vel occidendi. Malū
meritoriu⁹ mortis eterne/ vitiū
mentis est. i. mala q̄llras anīe/
qua homo ad malos actus im-
pellit: et est velut quoddā male-
actionis instrumentū. Malū
priuatoriu⁹ nō aliud est q̄ pua-
tio iusticie: q̄n p infusionē gra-
tie spūalis purgari ac iustifica-
ri non meret. Malū fo qd ob-
duratoriu⁹ dicitur / obduratio
cordis est: q̄n peccator diuina
deserente gratia ita obduratur
in malo: vt nulla cordis contri-
tione compunctus remissione
peccatorū accipiat. De his er-
go malis breuiter agendū est:
nōn eo quidē ordine quo sunt
enumerata: sed quo solent bo-

minibus euenire: quē admodū
et de bonis paulo ante tractau-
mus. Sed vt ad hoc competē-
tius accedam⁹: de alio quodā
malo qd his omnib⁹ et pri⁹ est
ordine et miserabilius: aliquid
est premitendum.

Capitulum quartū.

Primū igitur malum ho-
minis: et quo pcedente
hec omnia subsequunt⁹
illa est miseria q̄ impendet ei ex
eo q̄ eterno dei iudicio damna-
tus ac reprobatus est: sic tamen
vt illa dei reprobatio futur⁹ ei⁹
malis nec causaz pbeat/ nec in-
gerat necessitatē. Que quidem
diuina reprobatio in deo confi-
derata sancta et simplex est: nec
aliud q̄ eterna p̄scientia iudi-
cis/ futura certissime p̄uiden-
tis. Si autem in homine cōsidera-
tur illa reprobatio sup̄ma mise-
ria est: et omni remedio carens:
tanti videlicet principis arbi-
trio etiā anteq̄ esse incipias di-
splicere. Quid em̄ miseri⁹ esse
potest q̄ nōdū esse natū/ et iam
esse dānatū. Damnatū autē di-
cim⁹ nō diuina snia iā puniēte
immeritū: s; dei p̄scia p̄uidēte
mortalit⁹ peccaturū. et suo meri-
to puniendū. Hāc igitur dānatū
hois miseriā q; malis oib⁹ licet
cām nō pbeat/ certū tñ ordine
p̄figit: malū p̄iudicatoriu⁹ siue
p̄damnatoriu⁹ placuit appella-
ri. Est autē opposita fronte cō-
trariū p̄mo illi summoq; bono

predestinationis: nisi quod illud bonis omnibus et causam prebet et ordinem prescribit: hoc vero sequentibus malis prescribit quidem ordinem sed causam non irrogat. Causam autem dico illam ex qua sit aliquid: non illam tamen sine qua esse non possit. Sunt enim duo genera causarum: unum ex quo est aliquid: et sine illo esse non potest: alterum ex quo quidem non est: sed sine illo esse non potest. Itaque viete huiusmodi corporalis deus utroque modo causa est: quia ex ipso vivimus: et sine ipso non vivimus: mortis autem nostra mortalitas: non quia ex ipsa est: sed quia sine ipsa esse non potest. Sic ergo predestinationis quidem bonorum omnium utroque modo causa est: reprobatio autem altero tamen malorum omnium causa potest appellari. Verum hoc malum quoniam ut diximus ab eterno certum atque prefixum est: ad orationem cuius effectus de futuro predestinet non potest pertinere. De his autem malis que orando deprecari oportet breviter persequimur. Horum ergo primum est illud: quod a nobis obduratorum dictum est: quod quale sit libet intueri. Cum igitur homo remota dei gratia salvari non possit: prescientis omnium deus: ei quem ab eterno iustissime reprobavit: saluatricem adhibere gratiam arbitratur dignum: que utique accepta converti posset et conterere: ac per hoc remissionem peccatorum accipere. Hac igitur dei gratia destitutus peccator ac si abiectus: in quodam insensibile in-

duratur malicia: velut glacies que radio solis tacta mollescere posset ac resolui: eodem sublato velut in lapidis concrevere naturam: Est itaque malum hoc contrarium illi bono quod preparatorum dicebamus: quoniam illud via preparat ad salutem: hoc obstruit et precludit. Preparaverat illud via salutis iacob: quem dominus ab eterno dilexit. Precluserat autem istud esau: quem idem dominus se odisse profitebatur. Ex hoc itaque malo quod obduratorum dicitur: non tam tempore quam ordine sequitur preuatorum id est preuatio iusticie: que iniusticia dici potest: quoniam iusticia nisi ex remissione peccatorum non potest provenire. Sicut enim purgatis sordibus domus munda est: manentibus immunda: nec tamen illa sordium remotio vel presentia mundicia vel imunditia domus est: sed ei causam accommodat: sic remissis peccatis statim adest iusticia: retentis autem: iniusticia presto est: nec tamen remissio siue retentio peccatorum hec vel illa est: sed tamen prebet occasionem. Est itaque malum hoc inspiratorio bono contrarium: quoniam illo puritas anime comparat ex discessu vitiorum: hoc autem ex eorum presentia coaccedit impuritas. Rursumque ex hoc preuatorio nascitur malum mortis eterne merito: id est prava qualitas vitiose menti: que homo incitatur ad mortem eternam maioribus flagitiis pro-

merendā. Exemplo tibi sit terra arida et inculta: que si cōplurata et culta esset/ posset vtiq; salubres fruct⁹ et vtilis pcreare: nūc autē spinas et tribulos/ aut etiam herbas mortiferas/ cicutas/ elleboros et toxica pestifero fetu pducit. Est igitur malū hūmeritorio bono contrariū: quā illud vite pmerende: hoc autē perpetue mortis instrumentū est. Simplicius autē ex hoc malo. i. ex hac anīe praua qualitate pdit aliud malū/ qd nō iam meritū rīū/ s; potius meritū mortis ē: malus videlicet act⁹: siue interior/ vt mētis tm̄ q; et mor⁹ d;: siue exterior vt etiā corpis quē specialit̄ actū nominam⁹. Nam sicut egritudo corpis quāq; hominē interiori tm̄ verat extrinsec⁹ nō apparet: vt in calore nimio v; frigore/ ceterisve passionib; occultis: quāq; hō et vrget intus et exteri⁹ affligit: vt putat p tremores et salt⁹ et membrorū iactationes: sic illa praua qualitas quā vitiiū dicimus/ q; vtiq; languor et morb⁹ anīe est: nunc solam mentē mouet ad malos actus velut ad irā vel odiū/ siue inuidiā/ aliasve prauas affectiōes: nūc hō et mentem mouet et corpus incitat ad pessimas actiōes: velut ad furta v; rapinas/ fornicatiōes vel homicidia vel quacunq; hūmōi poteris reperire. Ex quo patet malū hoc oppositū esse illi bono qd eterne vite meritū vocauit

mus: p eo qd illud ex bona mētis q̄litate pficiscit/ hoc autē ex pessima: illi vita eterna/ huic hōp̄petua mors in premiū reseruata. Sed et illud aduertendū est qd supra de bonis q; diximus/ q; iste successiōes horū q̄ tuor malorū vntus ex altero p̄deuntū/ ita fere simul et instanter fiunt/ vt nō tam tēpe q; ordine possint aduerti: excepta corpis actiōe/ q; plerūq; vel p̄mentis adhuc incerte dubitationē: vel p̄pter facultatis siue adminiculi defectū: vel alia q; libet ex causa retardat.

Capitulum quintū de morte eterna.

Dist hec oīa sequit̄ illud malū qd oīm pessimū est/ cui⁹ etiā causa cetera mala sunt: videlicet mors eterna: malorū oīm finis et cūmulus: et velut quoddā pelagus/ quo cetera oīa certo tramite decurrāt. Hoc malū q̄terribile sit et timendū/ ex eo colligere potes qd oīb; alijs in p̄nā pponit̄: sicut et mortē corporis supremū suppliciiū interpretamur: p eo qd nil graui⁹ a iudice q̄ntilibet hominū flagitijs p̄t̄intendi. Est igitur mors eterna carere illo quē nos eternam esse vitā supra monstrauius: deo scz q; solus vita est anime: sine quo feliciter viuere neq;: sicut mors tēp̄alis est priuatio anime: sine cui⁹ p̄sentia corp⁹

ipm nec etiā ad momentū viue
re potest. Opponit ḡ malū hoc
illibono qđ vitā eternā voca
uim⁹: nō solū qz illud deo frui
est/hoc carere: verū etiā qz illū
iusticie p̄miū est/hoc iniquita
tis: illud p̄destinatis cōuenit/
hoc manet reprobato: illū sū
ma felicitas ē/hoc extrema mi
seria. In his aut̄ qnq; malozū
generib; illud aduertere potes
q; semp̄ p̄cedēs causa subseq̄n
tis est: subseq̄nēs ḡo pena p̄ce
dentis. Ac p̄ hoc p̄miū illud qđ
obduratoriū dī/ causa tm̄ est/
nō aut̄ r̄ pena: tria autē media
tam cause q̄s pene sunt: vltimū
aut̄ qđ r̄ punitoriū dici potest:
id est mors eterna: pena tm̄ est
omniū p̄cedentiū/nō aut̄ r̄ cā.
Et pena qđē cui nulla similis
reperiri valet: cui⁹ intuitu que
libet alia quātūlibet grauis re
mediū p̄t estimari. Et hec qui
dem pena q̄s diu nondū sentit/
cogitari qđem p̄t r̄ timeri: co
gnosci autē nullaten⁹ p̄t: nisi
tunc demū cum iam vlteri⁹ nō
valet precaueri.

De medijs. Cap. vi.

Sed d̄ bonis qđē ac ma
lis p̄ captu n̄re tenuita
tis hec dicta sint: nunc
de medijs videamus. Media
aut̄ vocam⁹ illa/ q̄ in se qđē nec
bona nec mala sunt: sed p̄ mo
do vtendi bene vl̄ male vtenti
bus/ bona siue mala efficiunt.
Nox aut̄ qđā in aia sunt: qđā

in corpe: quedā extra vtriusq;
naturā: que etiā extrinseca no
minant. In aia sunt quedā do
tes/nō grā date: sic em̄ virtu
tes cēt: ac p̄ ḡ de genere bono
rū de q̄b; disputatū est: s; vl̄ ipi
naturalit̄ ingenite/ vel studio
cōparate: vtpote sciētia artū/
puidētia rerū/ noticia multoz
memoria gestorū: r̄ eoz cōtra
ria/ veluti inertia/ impruden
tia/ obliuio/ eberudo: r̄ his si
milia. In corpe aut̄ sunt sanio
tas vl̄ egritudo: agilitas vl̄ ig
nauia: fortitudo vel imbecilli
tas: pulchritudo siue deformi
tas: r̄ que hm̄oi sunt: r̄ eoz cō
traria. Extrinseca sunt ea q̄ ad
fortunā referunt: vt diuitie vel
paup̄tas: nobilitas vel ignobi
litas: libertas vl̄ seruit⁹: clari
tudo vl̄ obscuritas: r̄ quecūq;
hm̄oi sūt: r̄ eis opposita. Que
qm̄ in leta r̄ tristia diuidunt: r̄
sibi inuicem o pposita sunt: nul
li simul omnia abesse/ vel ad
esse possunt: sed alijs quidem
presentibus/ alia deesse necesse
est. De q̄bus oib; nil aliū oran
dū puto: nisi vt eoz vl̄ vsum vl̄
absentiā det nobis de⁹ in salu
tē n̄ram conuertere. i. p̄ letis si
assunt ipi grates agere: r̄ ea tm̄
aio paruipēdere: si ḡo desunt/
nullaten⁹ vl̄ leuiter affectare.
Tristia ḡo vl̄ si assunt fortit̄ su
stinere: r̄ ea n̄ris reatib; impu
tare: vl̄ si desunt minime formi
dare. Parū em̄ referre credo q̄
ad rei vtilitatē: doct⁹ an indo

De tertio cōtento oratiōis folio. xliij.

etūs incolumis an eger: diues an paup: liber an seru^o: ad vitā eternā puenias: nisi q̄ hi qui hic letis humiliter vsi fuerint/ ibi cumulara felicitate lerant: quo hō patient aduersa tolerauerint miseram sortē feliciter mutasse glorianur.

De tertio contento orōnis. i. a q̄ petat. Cap. vij.

Sed qm̄ qd̄ orando petendū sit: q̄ secundo loco cōtinebat/ sat̄ vt arbitror studiose quesitū est: nūc de tertio cōtento. i. a quo q̄s petere debeat/ breuiter subiugamus. Hoc em̄ capitulū in ipsa orōnis diffinitione iam ex parte discussum est: cū dixim^o/ orōnē esse diuine implorationē pietatis: qd̄ ibidē ita exposuim^o: qm̄ nō nisi ad solū deū intendi debet orō. Hoc aut̄. i. a q̄ petat scitur et duo p̄cedentia in om̄i oratione cōsiderari necesse est/ eam ten^o/ vt eo remoro ne orō q̄dez valeat appellari. Quisq̄s ei sit ille q̄ petit: et q̄cqd̄ illud qd̄ petit: si nō est a quo id supari valeat/ aut etiā impetrari: nō solū inefficax ē oratio: s; nec oratio q̄dē congrue noiat. Quare ad certā psonā orōnē sp̄ dirigi oportet: et eā talē: q̄ possit largiri qm̄ petit. Petere ei q̄ dare nō pōt: vel occulti erroris est/ vel euidētis stultitie. Si em̄ ignoranter h̄ facias/ faller̄ i oculō: illi vero ex industria manife-

ste delyras. Cum igit̄ orandō nil petendū sit nisi vita eterna que deus est: vel ad ipsam p̄sentia: p̄fecto ad deum omnis orō dirigenda est: qm̄ eum nullus homini dare pōt/ nisi ipse se ipm̄. Nam ipse seipm̄ libent̄ dat querentib; et sponte offert: sicut illis quib; dicebat ap̄ls: Tanquā filijs charissimis offert se nobis deus. Sed neq; illa bona que ad vitam cooperant̄ et adiuuant/ quisq̄ p̄ter ipsum largiri potest: qm̄ dona sūt spiritualiū gratiarū: que a nullo hominū vel etiam angelorū in alium possunt conferri. Sunt utiq; carismata spiritus sancti: q̄ solus ipse cui voluerit et qm̄ tū voluerit impartit̄/ diuidens singulis. put̄ vult: sicut ait apostol^o. Ne hoc tñ sine patre et filio: q̄ppe q̄ nō solū illa cum ipso: sed etiā ipm̄ cū illis hoibus largiunt̄. Tñ et idem sp̄s sanctus tam patris q̄ filij donū rectissime appellat̄. Uis scire an sp̄m sanctū det pater: Sit saluator in euāgelio: Si ergo vos cū sitis mali/ nostis bona data dare filijs vestris: quantomagis pater vester de celo dabit sp̄m bonū petentibus se. Et alio in loco: Paraclitus spiritus sanctus quem mittet pater in noie meo ille docebit vos omnē veritatē. Uis scire an idem pater dona spiritus sancti largiat̄: Uide qd̄ dicit scriptura: Omne datū optimū et omne donū p̄fectū desur-

1. Corin. 12.

Luce. 11.

Jo. 14. 26.

Jaco. 1.

est descendēs a patre luminū.
 Qd̄ aut̄ ⁊ filius sp̄m̄sct̄m̄ dare
 possit: expressū est in euāgelio:
 Job. 20. q̄n̄ insufflans discipul' ait: Ac-
 cipite sp̄m̄sct̄m̄ quorū remiseri-
 tis pctā remittunt̄ eis. Qui eti-
 am postmodū de celo eundem
 spiritūsc̄m̄ misit eis: sicut an-
 te pmiserat dicens: Cū assum-
 ptus fuero a vobis: mittā vob̄
 sp̄m̄ veritatis: ⁊ ille testimoniū
 phibebit de me. Qd̄ aut̄ dona
 sp̄sct̄s det idem ⁊ fili⁹: testa-
 tur psalmista dicens: Ascēdēs
 Ps. 67. in altū captiuā duxit captiuita-
 tē dedit dona hominib⁹. Et io-
 Job. 1. hānes in euāgelio: De plenu-
 dine eius oēs accepim⁹. Spiri-
 tus etiā sc̄t̄s sc̄ipm̄ dat: q̄n̄ se
 misericordit̄ mentib⁹ nostr̄ in-
 1. Corin. 12. fundit. Dat etiā dona sua diui-
 dens singulis put̄ vult. Qua-
 p̄pter idē sp̄sct̄s dator ⁊ da-
 tū rectissime appellat̄. Dator/
 qz sc̄ipm̄ ⁊ dona sua dat cū pa-
 trē ⁊ filio: datū h̄o/ qz dat a pa-
 tre ⁊ filio ⁊ etiā a sc̄ip̄o. Cides
 ergo qz summū illud et vnicū
 bonū eterne vite/ v̄l ad illud p-
 tinentia/ solus de⁹ p̄stare p̄t:
 ⁊ idcirco ab ipso solo petenda
 sūt. Mediarū h̄o rerū quedā
 h̄o h̄oi cōferre p̄t: q̄ bñ v̄tenti-
 bus p̄desse possunt ad vitā: ve-
 luti terrene substantia faculta-
 tis: q̄ si ad bonos vsus cōferat̄
 ad vite meritū plurimū potest
 suffragari. Id aut̄ qd̄ ibi opti-
 mū ē ⁊ magis laudabile. i. bo-
 nū v̄tendi modū/ nemo preter

deū prestare potest: q̄n̄ sp̄iale
 donū est/ ⁊ inter gratiarū caris-
 mata numerat̄. Ex his ergo q̄
 dicta sunt euident̄ colligit̄: om-
 nes orationū nostrarū petitio-
 nes ad solū deū esse dirigēdas
 quēadmodū dicit apl's: In oī Philipp. 4.
 oratione ⁊ obsecratione/ cū gra-
 tiarū actiōe petitioes vestre in-
 norescant apud deū. Vita em̄
 eterna ab illo solo sperari p̄t ⁊
 impetrari/ q̄ naturaliter etern⁹
 est: nō ab his q̄ eā v̄l nō h̄nt vel
 gratiā acceperūt/ sed dare non
 possunt: quales sunt sancti an-
 geli/ vel beate anime iam rece-
 pte ad gloriā. Stultissimū au-
 tē est eam ab his reb⁹ petere/ q̄
 etiam tpali vita indigne sunt/
 vt idola: impijssimū h̄o ab im-
 mundis demonib⁹ q̄ nō solum
 eiusdē vite beatitudine merito
 suo priuari sunt: sed mortū per-
 petue deputati.

De quarto cōtento orōis. i. cui petat. Cap. viij.

Quarto loco sequit̄ il-
 lud capitulū de contē-
 tis oratiōis: videlicet
 cui petat: id est quis qualis ve-
 sit ille cui⁹ causa intendit̄ ora-
 tio: siue sit ille idē q̄ orat: siue
 nō sit ipse sed ali⁹. Orat em̄ ho-
 mo nunc p se tm̄: nunc h̄o pro
 alio: nō tam p se q̄z p alio: et in
 qlibet casu aduertēda est cōdi-
 tio illi⁹ cui optat̄ orationis effe-
 ct⁹. Plurimū em̄ interest quo-
 ad rei vtilitatē: vtrū ne habeat

rei petite cōmertū: id est ad illā
 obrinendā sit vel nō sit idone-
 us. Hoc em̄ modo apud legi-
 stas dicit̄ q̄s eius rei habere cō-
 mertū quā iure civili adipisci
 atq; optinere idoneus est: quē
 admodū ingenuus hō cuiusli-
 ber dignitatis aut magistrat̄
 cōmertū habet: pro eo qd̄ que
 libet magistratū seu dignitatē
 idoneus est adipisci. Si ergo
 vita eterna pro q̄ tñ ad eā pri-
 uentib⁹ orandū est: si vita inq̄
 eterna illi postulat̄ quē de⁹ ab
 et̄no reprobauit: nil qd̄ agit̄ q̄
 ad illū: qm̄ ip̄e ad eā n̄ idone⁹
 nec ei⁹ p̄ h̄c cōmertū. Si hō
 illi petit̄ q̄ ad eā p̄destinat⁹: nō
 frustrat̄ suo effectu orō: qm̄ ip̄e
 ad eā est idone⁹: et ei⁹ cōmertū
 et̄na dei p̄destinatiōe sortit⁹ ē.
 Ex quo fit q̄ddam satis nota-
 bile: vt sepe q̄ dignus est vita/
 vtpote plen⁹ virtutib⁹ et meri-
 tis: et q̄ si talis decederet p̄cul-
 dubio trāfferet̄ ad gloriā: ad
 illam tñ nō sit idoneus: qm̄ re-
 prob⁹ est et ad neq̄tā relapsu-
 rus: et idcirco rei ipsi⁹ nō pōt
 habere cōmertū. Ecōtrario
 q̄z aliq̄s eodē vita p̄orsus in-
 dignus vtpote oib⁹ cōtamina-
 tus flagitijs: et q̄ si talis more-
 retur ad penā vtiq; raperetur
 eterna: ad vitā tñ idoneus est:
 qm̄ vnus est de numero electo-
 rum et ad iusticiā rediturus: et
 ob hoc rei ipsius nō potest pri-
 uari cōmertio. Saulus qñ cō-
 uersionē cū adhuc blasphem⁹

esset et eccliam dei p̄sequeretur:
 dign⁹ qd̄ nō erat: et tñ idone-
 us erat: qz deus eū ad vitā ab
 eterno p̄destinauerat. Judas
 autē si qñ iust⁹ fuit: dign⁹ vtiq;
 fuit: s; idone⁹ nō fuit: qm̄ de⁹
 eū ab eterno reprobauit. Pōt
 igit̄ ex his q̄ttuor differētis bi-
 nis inuicem copulatis fieri q̄
 dramēbris diuisio: in hūc mo-
 dum hoīm/alius qd̄ē dignus
 est vita eterna et ad illā idone⁹:
 veluti iust⁹ et electus. Ali⁹ di-
 gnus quidē/s; nō idone⁹: ve-
 luti iustus et reprob⁹. Alius in-
 dignus et tñ idoneus: vt inu-
 stus et elect⁹. Alius nec dign⁹
 nec idone⁹: vt iniust⁹ et repro-
 bus. Primū exemplū habem⁹
 in iohē baptista: scdm̄ in iuda:
 tertiu⁹ in matheo: quartū in be-
 rode vel pilato. Nec miret̄ ali-
 quis inter dignū et idoneū nos
 hāc assignasse distātiā: qm̄ ido-
 neus dicit̄ q̄s s̄m̄ eternam dei
 p̄scientiā: dign⁹ vero scdm̄ p̄se-
 tem meritoꝝ exigentiā. Qd̄ em̄
 aliq̄s in p̄senti plen⁹ oibus bo-
 nis/ licet malus postmodū fu-
 turus sit/ dignus vita censet̄:
 eq̄tatis est et iusticie. Qd̄ autē
 alius plen⁹ oibus malis/ q̄ tñ
 postmodū bonus futurus est/
 ad illā idoneus estimat̄ p̄desti-
 nationis et gr̄a. Ex q̄ pater: qm̄
 hec duo nec paria sunt/ vt sem-
 per ea simul vel adesse xl' abesse
 oporteat: nec oim̄o p̄traria
 vt a ltero p̄sente alterū remoue-
 ri necesse sit: sed habet se circa

hominē tanq̄s excedentia r̄ ex-
cessa: et nūc q̄dem parit̄ assūt/
nūc pariter se absentat̄: nūc h̄o
presente vtroliber alterū remo-
uetur: satis reor̄ esse p̄spiciū:
sūmū illud bonū q̄d vita erer-
na et dicit̄ et est/ nulli posse orā-
do impetrari: nisi tm̄ ei q̄ ad il-
lam fuerit idoneus. Spūalia
autē bona/ vtpote virtutes et
eaz̄ opa: et bonū vsū media-
rum rerū q̄ et ipse spūale donū
est: tam electi q̄ reprobi adipi-
sci possunt: s̄ electi finaliter et
fructuose: reprobi h̄o perfūcto-
rie/ r̄ ideo sine fructu.

De quinto contēto orationis.

Capitulum nonū.
Quintū orōnis p̄tentū
est: q̄re q̄s petat̄: bona
videlicet an mala intē-
tione. Quicq̄d em̄ sit illud q̄d
petit̄: nisi bona intētiōe petat̄
tur: nō solū non p̄dest: sed etiā
officiū postulati. Nam si q̄s
ideo vitā petat̄/ vt possit malo-
rum eruciatibz̄ insultare: p̄ram
spūsancti p̄ faciendis tm̄ mi-
raculis: sciētiā/ p̄ laudē repe-
rati: sanitatē corpis/ pro implē-
dis voluptatibz̄: diuitias/ p̄
luxū: hec q̄dem petitiō/ nō iam
orō/ s̄ inepta q̄dam et impro-
ba supstitutio dicenda est. Ampli-
us autē si euident̄ malū/ malā
ob causā postulat̄: vt furti vel
homicidij siue fornicatiōis effe-
ctus: h̄ tā lōge ab orōne est/ vt
ei p̄trariū. i. execratio veri⁹ est

met. Cū em̄ nō bona sit orō q̄
malū bona intētiōe postulat̄:
rursūq̄s deterior q̄ bonū mala i-
tentiōe: necessario sequitur/ vt
illa petitiō q̄ malū malā obcau-
sam petat̄: nō solū mala sit/ s̄
nec orō debeat appellari. Sate-
nus autē in omni petitiōe cau-
sam attēdi necesse est: vt min⁹
credam⁹ deo displicere/ si ma-
lū bona mēte postulaueris: q̄
si mala intētiōe bonū postulet.

Uñ helias exaudit⁹ ē i. exustio
ne q̄nq̄ginta militū: q̄ q̄dē grā
de malū esset/ si non bono aso
peteret: r̄ symō mag⁹ repulsus
est a p̄ceptiōe gratie spūalis: q̄
vtiq̄s grāde bonū esset si ille bo-
na intētiōe postulat̄. Sed et
paulus et filij Zebedei/ qm̄ al-
ter ab angelo sathane libari: al-
teri cōsessum regni temporalis n̄
recte postulabat̄: ideo r̄ ille re-
pulsus est: dicere sibi dñō: suffi-
cit tibi grā mea: et illi correcti
sunt qm̄ dictū est eis ab eodē:
nescitis q̄d petatis. Uides ḡ q̄: i
om̄i recta r̄ ordiata orōne/ nō
solū q̄d postules: s̄ etiā id q̄re
id est q̄ intētiōe postules cō-
uenit obseruari.

De sexto contēto orationis.

Capitulum decimū.
Sextū r̄ vltimū de cōtē-
tis orōnis est: q̄lit quis
petat̄: digne videlz̄ an
indigne. Nec agit̄ nūc d̄ illa di-
gnitate siue indignitate merito-
rū/ q̄ q̄s i seipo dign⁹ est exau-

4. Regi. 11.

Acti. 0.

2. Cor. 12.

Matth. 20

diri v'l indignus: q̄ iusticia sine
 iniquitas a p̄pellat: s̄ de q̄dā cō-
 gruētia seu icōgruitate rez ac-
 cidētū/ q̄s tā iusto q̄ peccato-
 ri v'l adesse v'l abesse necesse ē:
 v'p̄puta d̄ pietate/hūilitate/ de
 uotiōe/ r̄ affectu orāt: r̄ his si-
 milib/ v'l eoz. **Plurimū**
 em̄ itereft ap̄d eū cui p̄serari de-
 bet oīo: hūilit ac deuote/ lacri-
 mis r̄ planctu r̄ magna cordis
 p̄tritiōe publicanū imiter: an-
 supbe r̄ arroganter/ q̄busdā/
 v' poence loquar/ h̄borū am-
 pullis/ r̄ fastu oeloz/ et vana
 corporis ostentatione/ pharisei
 exp̄mas leuitatē. Unde r̄ de al-
 tero saluator vterq; p̄seus: de-
 scendit inq̄ hic iustificatus in
 domū suā: de altero aut r̄ alijs
 ei similib: q̄ amat in plateis stan-
 tes orare vt videant ab hoib:
 receperūt inq̄ mercedē suam.
 Sed d̄ his qm̄ circa p̄sonā orā-
 tis p̄siderari solent: postmodū
 diligētius agendū erit: cū illd̄
 capl'm tractabit: videlz qd̄ orā-
 ti p̄ueniat: Neq; tñ h̄ loco peni-
 tus erat reticēda: p̄ eo q̄ in istis
 dignitas siue indignitas oran-
 di p̄penditur.

Liber septim⁹ de ob-
tinētia orōis. Cap. p̄mū:

Nunc qm̄ quid oratio
 contineat: quanta po-
 tuimus diligentia q̄si-
 tum est: in q̄b; obtineat id est
 effectum foriat/ liber intueri.
 Verū hui⁹ q̄stionis non solum

difficilis/ sed vt verius loquar
 impossibilis est explanatio: pro
 eo qd̄ humane facultat; quas
 deus orōnes aut suscipiat aut
 repellat: vel cōprehendere sen-
 su: vel eloquio diffinire. Nam
 sic ait ap̄tus: Incomphensibi-
 lia sūt iudicia ei⁹: r̄ iuestigabi-
 les vie ei⁹. Inuocato tñ eo ad
 quem om̄is oratio dirigenda
 est: ex his q̄ iam p̄missa sūt/
 et que adhuc in mēte veniūt/
 temptemus de ipso effectu ora-
 tionis qualēcunq; colligere ra-
 tionē: in qua si quid recte dixe-
 rimus/ diuine sit gratie: si qd̄
 absurde vel improbe v'l nostre
 infirmitati/ vel rerum ipsarum
 difficultati imputetur.

De effectu oratiōis
Capitulum. secundum.

Primū illud remini-
 sci oportet qd̄ r̄ supra
 docuim⁹: extra sinum
 ecclesie non esse locū orationi:
 quia non nisi pro vita eterna/
 vel ad illam p̄tinentib⁹ oran-
 dum est: que extra vnitatē ec-
 clesie sperari non potest. Hec
 est enim (ait saluator) vita eter-
 na vt cognoscant te: et quem
 misisti iesum christum. Legim⁹
 infideles aliquos pro suis ne-
 cessitatibus deo supplicasse:
 vt achab qui p̄pter mortē na-
 both ieiunauit. et operuit cilis-
 cio carnē suam. Sed hec talis
 supplicatio q̄z finalem causam
 quā debuit non habebat: nec

Luce. 18.

Matth. 6.